

Kontaktperson
Fiske- och restaureringsenheten
Anna Ejserholm
010-224 17 75
anna.ejserholm@lansstyrelsen.se

Miljödepartementet
c/o Regeringskansliet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet SOU 2020:10 "Stärkt lokalt åtgärdsarbete - att nå målet Ingen övergödning",

Er beteckning: SOU 2020:10
M2020/00554/Nm

Sammanfattning

Länsstyrelsen Skåne (Länsstyrelsen) delar utredningens åsikt att åtgärdsprogrammet från vattenförvaltningen behöver konkretiseras för varje avrinningsområde och att lokala åtgärdsplaner bör tas fram. Lokala åtgärdssamordnare är viktigt och ansvaret bör läggas på kommunerna. Samordningen och de lokala åtgärdsplanerna bör tas fram avrinningsområdesvis. Länsstyrelsen bör ges rollen att granska kommunernas planering, samt godkänna de lokala åtgärdsplanerna och betala ut medel. Den stödfunktion som finns på Havs- och vattenmyndigheten bör kvarstå, men även inkludera det regionala perspektivet.

Av de tre etappmål som föreslås är Länsstyrelsen positiv till det som rör enskilda avlopp i kust- och sjönära områden och det som rör våtmarker. Etappmålet om mineralgödselanvändning bör istället gälla att fortsätta utvecklingen och tillgängligheten av teknik för att precisera all gödselanvändning och göra den mer kretsloppsbasead

Länsstyrelsen anser att strandskyddet bör gälla lika för nyskapade vatten oavsett syfte och att skyddet bör göras differentierat så att det omfattar kortare avstånd runt vattnen. Biotopskyddet bör behållas.

Länsstyrelsen anser att det är rimligt att det ska vara samma provningskrav för mussel-, sjöpungs- och algodling. Länsstyrelsen kan inte hitta att sjöpungar och alger omfattas av någon anmälnings- eller tillståndsplikt utöver den som krävs för vattenverksamhet. Om dessa odlingar ska undantas från provning gällande vattenverksamhet bör ett godtagbart alternativ till provning först inrättas.

Länssstyrelsen anser att sätta krav på att kommunerna ska peka ut områden för blå fånggrödor inte är ett effektivt sätt att komma åt övergödningsproblematiken. Kommunerna har många aspekter att ta hänsyn till i sina översiktsplaner, och många åtgärder som Länssstyrelsen vill att de ska ta hänsyn till. Odling av fånggrödor kan vare en av många åtgärder som kommunen kan åta sig, men Länssstyrelsen anser inte att det ska vara ett krav.

Länssstyrelsen håller med utredningen om att uppföljning och utvärdering av LOVA bör förstärkas. Som en följd av utredningens övriga förslag behöver LOVA förstärkas med mer medel.

Länssstyrelsen anser att utredningens förslag, att ett system för ekologisk kompensation för läckage till vatten utreds, är intressant. Ett sådant system skulle dock kräva ändringar i lagstiftningen och det finns många aspekter att ta hänsyn till i en sådan utredning.

Länssstyrelsen delar utredningens syn på ytterligare utredningsbehov inom hästhållningen, regler för markavvattningsföretag och stöd till näringsupptag från havet.

9.1 Samordning av lokalt åtgärdsarbete

9.1.1 Kommunerna och åtgärdsarbetet

Länssstyrelsen delar utredningens åsikt att åtgärdsprogrammet från vattenförvaltningen behöver konkretiseras för varje avrinningsområde och att lokala åtgärdsplaner bör tas fram. Frågan om ve som ska hållas ansvariga för dessa planer beror på den enskilda kommunens planeringsmässiga förutsättningar och avrinningsområdets storlek. Kommunen bör initialt få ansvaret och lämna in en plan till Länssstyrelsen för hur de avser utföra arbetet och hur de avser lösa behovet av mellankommunal samordning inom avrinningsområdet I de fall en kommun inte har kompetens eller organisatorisk förmåga att utföra uppdraget eller i områden med många små kommuner bör ansvaret kunna övertas av Länssstyrelsen.

Länssstyrelsen anser att framtagandet av de lokala åtgärdsplanerna behöver ske avrinningsområdesvis då övergödningsproblemen inte tar hänsyn till administrativa gränser. Arbetet bör samordnas i vattenvårdsförbund eller vattenråd.

Samordningen bör inte enbart ske inom kommunen, utan mellan kommuner inom samma avrinningsområde. Det behöver finnas en mall för vad de lokala åtgärdsplanerna ska innehålla och hur detaljerade de ska bli.

Länsstyrelsen bör ges rollen att granska kommunernas planering, samt att godkänna de lokala åtgärdsplanerna.

Länsstyrelsen anser att kommunerna eller vattenråden under en övergångsperiod bör kunna söka finansiering för framtagandet av planerna inom t.ex. LOVA.

9.1.2 Åtgärdssamordning mot övergödning

Länsstyrelsen delar utredningens syn att lokala åtgärdssamordnare är viktigt. Det är lämpligt att ansvaret för att ha en samordningsfunktion läggs på kommunerna, men kommuner bör gå ihop och samfinansiera en sådan funktion inom de avrinningsområden som kommunerna tillhör. Det effektivaste arbetet sker avrinningsområdesvis.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag att vattenmyndigheterna bör peka ut de kommuner som har sådana problem med övergödning att samordningsfunktionen behövs. Om utpekade kommuner inte har kompetens eller den organisatoriska förmågan, bör samordningsansvaret kunna övertas av Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen anser också att långsiktighet i en sådan här satsning är av stor vikt. För att en sådan här satsning ska ge effekt, är det viktigt att det sätts av tillräckligt med medel. Det måste finnas medel till både samordningsfunktionerna och till åtgärder. Saknas medel till åtgärder är samordningen inte värd något.

Utbetalning av medel för kommunernas eller vattenrådets samordning bör ske av Länsstyrelsen kopplat till Länsstyrelsens roll att godkänna planen för arbetet och den lokala åtgärdsplanen, d.v.s. resultatet av planeringen. Utbetalningen av medel bör ske etappvis för att säkerställa att åtgärder genomförs.

9.1.3 Stödfunktion för lokal övergödningssamordning

Länsstyrelsen anser också att stödfunktionen är av stor vikt och att den bör behållas. Dock bör även Länsstyrelserna ingå i detta nätverk. Havs- och vattenmyndigheten står för den nationella samordningen och Länsstyrelserna bör stå för den regionala. Prioriteringen av medel från t.ex. LOVA och landsbygdsprogrammet för vattenåtgärder görs på regional nivå och det är därför viktigt att det finns en plattform för alla nivåer i systemet.

9.2 Etappmål om enskilda avlopp

Länsstyrelsen anser att målet är relevant. Det krävs dock att följande preciseras:

- Vilka geografiska områden som ingår i definitionen "kust- och sjönära"
- Vilka reningstekniker som bör godkännas i dessa områden
- Vilken tillsyn som ska krävas för att målet ska kunna uppnås också i framtiden
- Vilket underhåll av anläggningarna de kommer att krävas för att bibehålla den önskade reningen.

Länsstyrelsen menar därför att det behövs en nationell samordning för att peka ut vilka områden som är kust- och sjönära, samt en nationell sammanställning av de tekniklösningar som kan godkännas i dessa områden. I en sådan bedömning är det viktigt att ha med vilket underhåll och vilken tillsyn som behövs av godkända avlopp så att de uppnår den önskade reningseffekten under reningsverkets livslängd.

Flera av de förslag som finns i "Vägar till hållbara vattentjänster (SOU 2018:34)" kan förbättra underlaget för samordningen och statistiken. Det är därför viktigt båda utredningarna tillgodoses när åtgärder genomförs.

9.3 Jordbruk, våtmarker, strandskydd och biotopskydd

9.3.1 Etappmål om gödselanvändning

Länsstyrelsen ifrågasätter om etappmålet är rätt utformat. Förslaget innebär:

- att andelen stallgödsel av den totala gödselanvändningen ökar
- att andelen mineralgödsel av den totala gödselanvändningen minskar
- ett steg på vägen mot att gödselanvändningen inom jordbruket blir mer kretsloppsbasead.

Den stallgödsel som produceras på djurgårdarna används i första hand som växtnäring på de egna gårdarna. Har man, som djurproducent, inte tillräckligt med spridningsareal tecknar man avtal med någon intilliggande gård som har behov av mer gödsel. Mängden stallgödsel som finns är avhängigt antalet djur, vilket till stor del styrs av lönsamheten inom djurproduktionen. Inom Livsmedelsstrategin har vi en målsättning att öka livsmedelsproduktionen samtidigt som vi har en utveckling och en målsättning att öka den betesbaserade köttproduktionen. Därmed är utsikterna för en ökad stallgödselmängd ur ett nationellt perspektiv inte särskilt stor. Det bör således utredas om det enbart är optimering av stallgödselanvändningen som ska ersätta den minskade användningen av mineralgödsel eller om andra gödningsmedel som slam från t.ex. avloppsreningsverk och livsmedelsindustrier ska användas i större utsträckning. Om inte andra gödningsmedel kan användas blir etappmålet motsägelsefullt gentemot livsmedelsstrategin.

Slam har likt stallgödsel den positiva egenskapen att det innehåller mikroämnen och har mullbildande egenskaper. Idag används enbart en liten del av allt producerat slam som gödningsmedel p.g.a. innehåll av olika föroreningar. Regleringen av mineralgödsel skulle kunna ge ekonomiska incitament att i större utsträckning ta tillvara slam. Det krävs dock mer utredning av slaminnehållets påverkan på och upptag i grödor för det ska kunna få ett vidare användningsområde än idag.

Att transportera stallgödsel långa sträckor är varken ekonomiskt eller miljömässigt hållbart. För att minska transportkostnader och klimatavtrycket för gödseltransporter från befintliga gödselproducerande verksamheter skulle tekniker som separering och tillverkning av biogödsel kunna användas. Genom att separera gödseln till olika fraktioner skulle gödseln kunna användas där den gör mest nytta. Hur stor mängd mineralgödsel som åtgår beror bland annat på vilken gröda som odlas, tillgången på stallgödsel, jordegenskaper och årsmån. Grödor som kräver mycket kväve har också ett större kväveupptag och förväntade höga avkastningar.

Länsstyrelsen anser att målsättningen bör vara att fortsätta utvecklingen och tillgängligheten av teknik för att precisera all gödselanvändning och göra den mer kretsloppsbasead. Inom Greppa Näringen har arbete med effektivisering av stallgödselhantering pågått i över 20 år och kunnat påvisa att både kväve- och fosforöverkotten minskat genom åren. Men det finns givetvis fortfarande förbättringspotential.

För att förhindra näringsläckage är det viktigt att reglera verksamheter genom att fastställa representativa skyddsavstånd till vattendrag och andra näringskänsliga områden för spridning av respektive gödseltyp. Man bör även se över skyddsavstånd till vattentäkter för att undvika läckage av nitrat till dricksvattnet. I Skåne skrivs villkor gällande spridningsavstånden för tillståndspliktiga djurhållningsverksamheter med egna odlingsarealer enligt 9 kap. MB. Skyddsavstånd borde dock tillämpas oftare i kommunernas C- och U-verksamheter där växtodling ingår. Länsstyrelsen kan dock inte se något hinder att kommunen ställer krav gällande skyddsavstånd utifrån den lagstiftning som finns idag.

Det är också viktigt att jobba med odlingsjorden så att den håller sig så "frisk" som möjligt och på så vis minska behovet av växtnäring och minska risken för växtnäringsläckage till omgivande vatten.

9.3.2 Etappmål om våtmarker

Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag. Det är lämpligt att det sätts ett adaptivt mål.

Förslaget ställer dock höga krav på uppföljning av miljöeffekterna och kräver med stor sannolikhet utökade behov av miljöövervakning. Det behöver klargöras vem som ska ansvara för denna övervakning.

För att förslaget ska kunna genomföras krävs också en förstärkning av de styrmedel som knyter an till etappmålet, d.v.s. LOVA, LONA eller Landsbygdsprogrammet.

9.3.3 Undantag från strandskyddet för vissa våtmarker och dammar

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag.

Länsstyrelsen delar utredningens slutsats att strandskyddet kring nyanlagda våtmarker kan avhålla en markägare från att anlägga från allmän synpunkt värdefulla våtmarker. Länsstyrelsen anser emellertid att utredningens förslag att helt avskaffa strandskyddet kring dessa våtmarker är alltför långtgående.

Länsstyrelsen anser inte att strandskyddet helt ska upphävas vid nya våtmarker, utan att det ska differentieras och att det ska göras i samband med prövningen, i normalfallet ett anmälningsförfarande enligt 11 kap 9 a § MB. Differentieringen ska innebära en möjlighet att upphäva strandskyddet eller inskränka dess yta redan i planeringsstadiet av våtmarken. Möjligheten ska vara beroende av projektets nytta för allmänheten, men syftet att minska övergödning bör inte ges företräde för andra miljönyttor, som t.ex. nytta för biologisk mångfald eller minskad klimatpåverkan. Strandskyddets utbredning kan slås fast i samband med att beslut fattas i anmälningsärendet eller i samband med att tillstånd ges av Mark- och miljödomstolen.

Alternativt kan strandskydd med ett fast avstånd infalla vid nyanlagda våtmarker, t.ex. 10 meter från normalvattenytan. Detta för att förenkla reglerna, men samtidigt ge möjlighet till rekreation och passerbarhet runt vattnen, samt skydda och bevara den viktiga strandzonens värden för växt- och djurlivet.

Utredningens förslag till slopat strandskydd skulle innebära att strandzonen runt våtmarker helt kan privatiseras. Våtmarkerna får också ett svagare skydd mot att läggas igen.

Utredningens förslag att nya regler för strandskydd endast skulle gälla våtmarker för näringsreningssyften skulle innebära att våtmarker med syfte att gynna biologisk mångfald, öka den flödesållande förmågan eller minska klimatpåverkan skulle bli mindre attraktiva för markägare att anlägga. Detta eftersom strandskydd runt nyanlagda våtmarker som tidigare nämnts kan avhålla markägare från att anlägga våtmarker. Sammantaget skulle det därmed bli svårare att nå t.ex. miljömålet Myllrande våtmarker än om även dessa våtmarker fick ett differentierat strandskydd.

Länsstyrelsens kan konstatera att utredningens förslag att ta med våtmarker och dammar som både anlagts och restaurerats, samt både retroaktivt och framåt i tiden, skulle innebära mycket svåra avgränsningar och innebära en betydande otydlighet, inte minst i tillsynen. En våtmark som idag omfattas av strandskydd skulle då kunna restaureras och därmed förlora sitt strandskydd helt. Restaurering är ett vidsträckt begrepp och skulle innebära svåra tolkningar. Länsstyrelsen föreslår därför att endast våtmarker och dammar som nyanlagts efter ett visst datum/årtal omfattas av ändringen i strandskydd.

När frågan om strandskydd avgörs är det viktigt att det även tydliggörs vad som ska gälla för dagvattendammar och för t.ex. trafikverkets dammar.

Om utredningens förslag ändå skulle leda till lagändring vill Länsstyrelsen uppmärksamma följande. Med den lagtekniska variant utredningen valt kommer strandskydd dock att inträda kring dammarna/våtmarkerna enligt 7 kap. 13 § MB. Sedan försöker utredningen undanta dammarna/våtmarkerna från förbuden i 15 § genom den nya bestämmelsen i 16 a §. Den föreslagna 16 a § kan dock enligt sin ordalydelse lika gärna läsas som att de är aktuella dammarna/våtmarkerna (som ju skulle kunna vara sådana åtgärder som åsyftas i t.ex. 15 § p. 4) som undantas från förbuden i 15 § och inte att de i 15 § förbjudna åtgärderna skulle vara tillåtna inom det strandskyddade området kring dammarna/våtmarkerna. Med den förstnämnda tolkningen av den föreslagna bestämmelsen skulle 15 § inte hindra att man anlägger dammar/våtmarker i aktuellt syfte inom strandskyddsområde, men förbuden skulle fortfarande gälla för andra åtgärder inom det strandskyddsområde som enligt 13 § alltså inträder kring de aktuella stränderna. Länsstyrelsen anser att det vore bättre och mer tydligt att ändra i 13 § första stycket istället, t.ex. enligt följande:

”Strandskydd gäller vid havet och vid insjöar och vattendrag. Strandskydd med 10 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd gäller vid våtmarker och dammar som har anlagts efter 19xx.”

Eftersom strandskydd genom en sådan ändring aldrig inträder kring nu aktuella vattenområden så kommer förbuden i 15 § inte att bli tillämpliga.

9.3.4 Undantag från biotopskyddet för vissa våtmarker och dammar

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag.

Utredningen skriver lite väl lättvindigt att undantag från biotopskyddet skulle få fler markägare att anlägga våtmarker. Till skillnad från när det gäller strandskyddet så ser Länsstyrelsen inte detta som självklart. Något exempel på där detta inneburit ett problem finns inte i Skåne där över 2 500 hektar våtmarker anlagts sedan början på 2000-talet.

9.4 Förstärkning av förutsättningarna för upptag av näringsämnen från havet

9.4.1 Kravet på tillstånd för odling av sjöpungar och alger tas bort

Länsstyrelsen anser att det är rimligt att det ska vara samma provningskrav för mussel-, sjöpungs- och algodling.

Utredningen gör jämförelse med fiskodling och diskuterar att man önskar undvika dubbelprovningar (fiskodling kräver tillstånd enligt 2 kap. 16 § förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen eller är alternativt tillstånds- eller anmälningspliktig enligt 3 kap. 1-2 §§ miljöprovningsförordningen). Det kan dock inte uteslutas att en anläggning för odling av blå fånggrödor kan innebära omfattande vattenanläggningar som med förslaget undantag inte skulle kräva någon tillståndsprövning för vattenverksamhet. Länsstyrelsen kan inte hitta att sjöpungar och alger omfattas av någon anmälnings- eller tillståndsplikt utöver den som krävs för vattenverksamhet. Om dessa odlingar ska undantas från provning gällande vattenverksamhet bör ett godtagbart alternativ till provning först inrättas.

För fiskodling har det inneburit nya verksamhetskoder och införande av 3 kap. i miljöprovningsförordningen (2013:251). Möjligen kan man lägga in odling av vattenlevande organismer i detta kapitel men förmodligen behövs nya verksamhetskoder. Det är även viktigt att se över om det kommer kräva tillståndsplikt eller enbart anmälningsplikt, samt var gränsen mellan dessa ska vara. Det bör även finnas ekonomiska säkerheter eller likande garantier för att kunna säkerställa att det vid avslutad verksamhet sker en återställning av området. För att avgöra det ser vi att det kvarstår flera frågor kring hur dessa anläggningar skulle se ut och hur de påverkar närområdet, t.ex:

- Hur stora vattenområden tas i anspråk av dessa odlingar? Måste kunna ange koordinater för odlingsområdena och de enskilda kassarna.
- Hur påverkas övriga organismer i odlingsområdet?
- Hur hanteras sjukdomsutbrott inom verksamheten? Finns risk för sjukdomsspridning till vilda arter?
- Krävs förankring med fundament?
- Hur påverkas sjötrafiken och andra intressen i området?
- Hur ska man hantera riksintresset för kustområden vid dessa provningar?
- Finns det någon ekonomisk vinst för odlarna att lägga odlingsområden vid hamnar för att, utöver näringsämnen, även rena vattnet på andra föroreningar? Är det tekniskt möjligt att ha odlingar där det finns föroreningar? (Om sjöpungaren enbart ska deponeras efter rötning)

Det är även viktigt att se över samtliga verksamhetskoder som kommer att beröras om prövningen ska ske enligt 9 kap. MB. Man måste därför utröna sjöpfungarens användningsområden, inom ex. biogas och/eller foderproduktion. Följdeffekten av en sådan bedömning avgör t.ex. om sjöpfungar vid transport från produktionsanläggningen utgör ett avfall eller animalisk råvara.

Vid framställning av biogas kan det finnas liknande svårigheter i att använda sjöpfungar som vid användning av musslor, d.v.s. att substrat med både hög salthalt och högt vatteninnehåll kan försvåra processen. Därtill är det oklart huruvida rötresterna bestående av sjöpfungar kan återanvändas som gödningsmedel inom jordbruket, med anledning av ev. upptag av föroreningar från odlingsområdena. Vid spridning av rötresterna innehållande sjöpfungar behöver eventuellt innehåll av andra typer av föroreningar i sjöpfungdjuren undersökas för att förhindra möjligt upptag till grödor. Vid höga föroreningshalter bör rötresterna deponeras. Man bör även se hur man på ett etiskt sätt kan avliva dessa djur innan de används för foder-, eller energiproduktion samt gödning.

9.4.2 Områden för odling av blå fånggrödor bör pekas ut av kommunerna

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag.

Länsstyrelsen menar att det idag inte är ett krav i plan- och bygglagen att peka ut vatten för vattenbruk eller blå fånggrödor. Länsstyrelsen anser att sätta krav på att kommunerna ska peka ut områden för blå fånggrödor inte är ett effektivt sätt att komma åt övergödningens problematik. Kommunerna har många aspekter att ta hänsyn till i sina översiktsplaner, och många åtgärder som Länsstyrelsen vill att de ska ta hänsyn till. Odling av fånggrödor kan vara en av många åtgärder som kommunen kan åta sig. Förutsättningen för odling kanske inte finns i kommunen.

Länsstyrelsen anser att en lokal genomgång av önskade verksamheter, naturvärden, rekreativvärden m.m. i varje kommun bör utvisa om förutsättningarna finns. Förslagsvis kan det genom informationsinsatser ges uppmuntran till kommuner att peka ut områden som är lämpliga d.v.s. med rätt förutsättningar och att frågan löses på frivillig väg istället.

9.5 Finansiering och uppföljning

9.5.1 Uppföljning och utvärdering av LOVA

Länsstyrelsen håller med om att uppföljningen av LOVA bör förstärkas. LOVA-förordningen är dock bred och de projekt som genomförs har många olika syften.

Uppföljning som utförs måste därför vara ändamålsenlig. Projekttyper som genomförs i flera län, som t.ex. strukturräkning eller våtmarksanläggning bör följas upp separat och Havs- och vattenmyndigheten bör genomföra den uppföljningen på nationell nivå.

9.5.2 Förstärkning av LOVA

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag.

För att kunna rymma den samordningsfunktion och samtidigt uppnå det etappmål som utredningen föreslår behöver mer statliga pengar avsättas till våtmarksarbetet. LOVA är väl etablerat och är ett lämpligt styrmedel.

9.5.3 Effektivisering inom Landsbygdsprogrammet

Länsstyrelsen delar uppfattningen att de övergödningssamband miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet i ökad omfattning bör utformas så att ersättningen relateras till utsläppsminskningen och inte till den insatta åtgärden.

Farhågan från Länsstyrelsens sida är att detta kan komma att medföra ytterligare utökad administration av ersättningarna. Utredningen ställer stora förhoppningar till utveckling av modelleringsystem och framhåller att de bör prioriteras. Länsstyrelsen delar denna uppfattning och anser i likhet med utredningen att systemen bör utvecklas i lugn takt och att de inte bör införas förrän i nästa landsbygdsprogram.

Utredningen presenterar inga konkreta förslag, men lyfter fram ett antal aspekter som viktiga att beakta i det fortsatta utvecklingsarbetet. Länsstyrelsen har inga invändningar mot de presenterade aspekterna, men menar att det säkert kommer att dyka upp ett flertal andra aspekter att beakta i utvecklingsarbetet. I utvecklingsarbetet bör också marker som idag brukas som åker och återkommande översvämmas vid högflöden ingå. Om dessa marker togs ur produktion och blev kontinuerligt bevuxna skulle läckagen av näringsämnen kunna minska. Länsstyrelsen vill också poängtera vikten av att de nya ersättningssystemen utvärderas i olika pilotprojekt innan de blir aktuella att införa i landsbygdsprogram 2028.

9.5.4 Kompensationsåtgärder

Länsstyrelsen anser att utredningens förslag att ett system för ekologisk kompensation för läckage till vatten utreds, är intressant. Ett sådant system skulle dock kräva ändringar i lagstiftningen och det finns många aspekter att ta hänsyn till i en sådan utredning, bl.a. vilka verksamheter som ska omfattas, när dessa ska in i

systemet, om kompensationsåtgärderna kräver omprövning av tillstånd, underhållsansvar och tillsyn av kompensationsåtgärderna. Paralleller för omfattningen kan dras till den Nationella planen för vattenkraft och de ändringar och den tidsplan som införts där.

Länsstyrelsen anser att ett system med kompensation behöver stå utanför tillåtlighetsprövningen för tillståndspliktiga verksamheter. Kompensationsåtgärder bör först bli aktuella för utsläpp som följer av verksamheten när tillåtligheten är avgjord.

Recipienternas status behöver styra vilka utsläpp som kan tillåtas. Vid en ökad belastning (>nettonoll) bör bara utsläpp accepteras om god status råder och det finns marginal för påverkan. Alternativt att en lägre än god status råder, men de redan planerade åtgärderna med god marginal tydligt beräknas kunna "svälja" den nya utsläppsökningen, så att god status kan nås i tid. Systemet behöver även fungera på liknande sätt för alla verksamheter, även om de inte omfattas av tillståndskrav, och oavsett om de utgör punktkällor eller orsakar diffusa utsläpp. Framförallt är det viktigt att de areella näringarna lyfts in i systemet då de står för en stor del av näringsutsläppet till recipienterna.

Kompensation borde kunna ske i form av krav på specifik åtgärd, eller i form av en avgift. Medel från avgifterna kan sedan användas så lokalt som möjligt, t.ex. av vattenråden för att utföra åtgärder som i bästa fall kompenserar för utsläppen eller som motverkar delar av effekterna eller på andra sätt bidrar positivt till de parametrar som påverkats av verksamhetens utsläpp.

För att applicera principen om PPP fullt ut borde det vara rimligt att kräva kompensation för alla utsläpp som bidrar till negativa effekter i recipienten, inte enbart näringsämnen utan även giftiga ämnen, syreförbrukande ämnen, hormonstörande ämnen och mikrokräp. Systemet bör konstrueras så att detta kan byggas på efterhand.

9.6 Vidare uppdrag och utredningsbehov

9.6.1 Nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare

Länsstyrelsen instämmer med uppfattningen om att kunskapsnivån inom den svenska hästnäringen gällande läckaget av näringsämnen bör öka. Detta då främst hos privatpersoner med ett mindre antal hästar.

Länsstyrelsen delar utredningens syn på att tillsyn bör bedrivas i en större utsträckning hos hästägare än vad som görs i dagens läge.

Länsstyrelsen stödjer även förslaget av skapandet av ett hästregister, vilket troligen kommer bli utfallet av en ny EU – förordning. Ett register över landets hästar och var de är installerade är en nyckelfaktor för att kunna bedriva en fulltäckande tillsyn av de hästgårdar som finns inom landets kommuner. Däremot är Länsstyrelsen frågande till om tillsynsmyndigheterna kommer få tillgång till informationen i detta nya register, eftersom denna information som regel är sekretessbelagd. Utan tillgång till var hästgårdarna inom en kommun är belägna kommer inte tillsynen kunna bli effektiv och heltäckande.

Länsstyrelsen vill även poängtera att en förnyad genomgång av möjliga åtgärder bör göras innan underlaget till en ny förordning tas fram. Eftersom rådgivning vid vissa tillfällen kan ge ett bättre resultat än föreskrifter bör även detta belysas för att inte missa viktiga faktorer för att lösa övergödningssproblematiken. I detta avseende har Greppa näringen tagit fram en modul som specifikt inriktar sig till hästgårdar. Genom att öka kunskapen och komma med konkreta förslag på vad som passar den enskilda hästgården är det möjligt att förebygga samt minska risken för eventuella näringsläckage.

9.6.2 Se över reglerna om markavvattningsföretag

Länsstyrelsen ställer sig bakom utredningens förslag.

9.6.3 Stöd till näringsupptag från havet

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag, men anser att ett sådant stöd bör hanteras inom Havs- och fiskeriprogrammet. Det är viktigt att klargöra hur den typen av stöd ska bedömas i förhållande till statsstödsreglerna, vilket enklare kan göras inom Havs- och fiskeriprogrammet där den frågan redan hanteras.

Allmänna synpunkter

Det saknas åtgärdsförslag som involverar fiskets effekter på havsmiljön vilka innebär att flera negativa övergödningseffekter förstärks. Avsaknad av predatorfiskar leder till obalans i ekosystemens trofinivåer, när de större fiskarna minskar och deras bytesfiskar blir vanligare. Ökningarna av de mindre fiskarna leder till ökad predation på de betande djur som bland annat håller nere bestånden av påväxtalger. Följden av detta blir att större fleråriga alger och ålgräs drabbas negativt, vilket i sin tur ger flera negativa effekter på de marina ekosystemen.

Värdet av att fiskar blir kvar i havet och utför sina ekosystemtjänster, t.ex. i form av att motverka övergödningseffekter, bör undersökas. Detta värde bör sedan ställas mot värdet av andra miljöåtgärder och emot nettovärdet av att samma fiskar fångas

och blir till en råvara (efter att ha tagit hänsyn till bränsleåtgång, bränslesubventioner etc). Därför måste inriktningen på fisket ske så att det stärker havets förmåga att motstå övergödningens negativa effekter.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med vattenhandläggare Anna Ejserholm som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Miljödirektör Annelie Johansson och enhetschef Johan Wagnström deltagit. I yttrandet har även vattenhandläggare Charlotte Carlsson och Jonas Gustafsson, miljöhandläggare Niccola Zinai Eklund och Trine Gadmar, landsbygdsutredare Anders Ericson, landsbygdsutvecklare Mia Davidsson, lantbrukskonsulent John Nörregård, naturvårdshandläggare Karin Emanuelsson och länsassessor Emanuel Beyer medverkat utan att delta i avgörandet.

Ola Melin

Anna Ejserholm

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.